

prælationis ecclesiasticæ fungitur officio, quam terribili pro hac servorum Dei reclamazione percussus sit iudicio.

37. Erat siquidem in pago Cenomannico quoddam prædium, quod rex Sigebertus, ejusdem ædificator ecclesiæ, ad ejus, quam inibi Domino aggregaverat congregationis, firmaverat dominium. Prædium illud Matvallis dicebatur, ex Britannica videlicet et Latina lingua nomine composito, quod *Bona-vallis* nostro scilicet et Romanæ linguæ vulgari potest interpretari eloquio. Matvallem itaque illam, id est Bonam-vallem, quia multis abundat redditibus, ipse sibi Warimburtus ad perditionem suam usurpaverat, et ex toto neglectis, sicut diximus, fratribus illis, villæ illius census suis usibus mancipabat. Gembat Medardi pauper congregatio, quia quod eorum erat usibus deputatum, contra eanonicam institutionem male dilapidabatur in episcopo. Quadam itaque die, cum secundum consuetudinem, de prædio illo plastra onusta, ut diximus, ad palatium episcopale deducerentur; comperta fratres illi episcopi absentia, vehicula illa, utpote quæ sui erant juris, ad sancti præaulis divertere coegerunt ecclesiam; non diffugientes pro defensione justitiæ, si quoquo modo inferretur, corporalem sustinere molestiam. Sua ergo cum suis reposuissent in promptuariis, sanctissimi Dei athlete lacrymabiliter sollicitabant merita, quatenus aut ejus intercessione furibundus ille invasor placaretur, aut ejus defensione ab ejus protegerentur insaniam. Verebantur siquidem, quod non post multum provenisset, nisi gratia divina lugenti suæ familiæ propitiabilis clementia subvenisset. Ut enim ad episcopi quod factum erat pervenit notitiam, proh dolor! non retractans institutionem canonicam, nec reveritus judicialem Dei sententiam, cum sustibus et gladiis, non jam prælatus, verum vir sanguinarius, ad ipsam S. Medardi cum multo superbiæ fastu, cum indoctæ plebis conventu, ausus est properare basilicam. Cumque irreverenter sanctuarii regias concuterent, eosque qui pro subitanea tormentorum suorum expectatione aditum obstruxerant, ex-

probationibus contumeliosis insequerentur; furibundus ipse pontifex, per medium eorum irrum-pens, præsumptuose nimis et cum multa superbia, excruciaci custodes minabatur, nisi cito sibi januæ aperirentur.

38. In tam eminenti mortis discrimine, servi Dei tremantes, Deo et S. Medardo, non sine multa lacrymarum profusione animas suas commendant, et sic divinitus animati, aperiri furentibus illis jubent ecclesiam. Mox infelix episcopus ingressus monasterium, ut eum qui sibi aperuerat, præ nimio timore secus januas percepit delitescentem, tam valide illi baculum, quem manu gestabat, illisit in capite, ut pene totum ejus vestimentum exundanti cruentaretur sanguine. Stupefactus frater et pene decedens, ad Deum suspiravit; et ei querimoniam hujus causam, cum aliter non præsumeret, intimo cordis murmure lacrymabiliter commendavit. Audiant tyranni servorum Dei reclamationes, et reverentur; audiant fideles quique celerrimam Dei consolationem, et confortentur. Statim etiam infelicissimus ille Warimburtus, excors et impenitens, mox ut ante sanctissimi confessoris memoriam tanquam oraturus genua flexit, divino terribiliter percussus iudicio, diffusis per alvi secreta visceribus, miserabiliter expiravit. Fratres autem ecclesiæ, malum pro malo reddere nolentes, fratris illius, quem percussum diximus, sedata querimonia, corpus defuncti honorifice in ipsa eadem sepelierunt ecclesia

39. Ibi sæpe per beatissimi pontificis Medardi meritum gloriosa sunt miracula: ibi qui fideliter precantur, grata consequuntur remedia: ibi certa vere poenitentibus non denegatur indulgentia, quam nobis quoque peccatoribus, de ejusdem tamen gratia non desperantibus, per ejusdem S. Medardi largiatur intercessionem, qui fidelibus suis æternæ felicitatis repromisit consolationem, Jesus Christus Filius Dei, qui cum Deo Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

VITA S. GODEBERTÆ VIRGINIS

NOVIODUNI IN BELGICA SECUNDA

AUCTORE UT VIDETUR RATBODO EPISCOPO

(BOLLAND. Acta SS., April. tom. II, pag. 33.)

CAPUT PRIMUM.

S. Godebertæ educatio pia et consecratio.

1. Diem hæc gloriosam egregiæ virginis Godebertæ, fratres, solemniter celebraturi, eam ipsam

D nos, cui sacra est, devotissime concedet exorare, ut quidquid in laudibus ejus attentaverimus, suis orationibus in Dei gratiam impetret redundare. Pro certo enim credendum est, omnes qui sanctos Dei

quoquo modo venerantur, ipsa sanctorum veneratione, ipsam Dei majestatem, cujus gratia tantæ sunt venerationis, non parum honorare. Ad ejus ergo gloriam insignis hæc virgo, cujus transitum celebramus, unde nata sit, et quomodo in hac humanitate Domino deservierit, quæque per eam Deus operatas sit miracula, quove sine hominem exuerit, ipsius ejusdem subnixi orationibus, dilectioni vestræ, Deo annuente, subnotare properamus.

2. Hæc quidem in pago Ambianensium (13) Christianis edita parentibus, sancto in baptismo ex aqua renata et Spiritu, fidei sanctæ institutiones, undecunque poterat, et libenter suscipiebat et reverenter exsequabatur. Sentiens nempe mortifera: se conditioni obnoxiam ex debito, tenerositate ætatis suæ sanctæ crucis jam tunc communiebat signo; noctuque ac die piis sanctorum sese orationibus humillime commendabat. Adolescentularum, quas irreverentes audierat, lascivos evitabat conventus; quas autem utili et honesto intentas noverat, eis et libenter intererat et intente imitabatur: audierat etenim pravis confabulationibus mores bonos corrumpi: audierat etiam cum sancto sanctum esse, et cum perverso perversitatis quemlibet infamia notari.

3. A parentibus ergo diligenter educata, cum ad nobilem pervenisset ætatem, nobilium eam quamplures, utpote de nobilibus nobiliter natam, ad torum asciscere conabantur conjugalem. Parentes autem ejus, quia ex manu regia suum susceperant beneficium, nemini, rege inconsulto, hujusmodi conjugii dare præsumebant assensum. Cumque in conspectu regis Lotharii de virginis hujus ageretur sponsalibus, omniumque ad regiam super hoc dispositionem penderet intuitus: in medio eorum, Domino sic præordinante, sanctus sese injiciens Eligius, virginem illam auræ suo annulo subarrhavit, ac Christi sponsam in conspectu regis et parentum suorum confidentissime assignavit. O inestimabilis gratia Spiritus sancti! Illico puella, divini amoris spirituali, ut post patuit, jam conceptione gravidata, sprete omni carnali voluptate, postposita etiam desiderabili succedentium propagine, imo despectis delectabilibus puellaris vitæ illecebris, regi et parentibus constanter abrenuntiavit, seseque in eorum præsentia beatissimo præsuli Eligio, Domino consecrandam, gratanter commendavit.

4. Ipse quidem sanctissimus episcopus tunc tem-

(13) Fortassis in terra, seu castro Bova, seu de Jovis, vel Bobarum, aut etiam Bothua, vulgo *Boves*, distante duabus circiter leucis Ambianis, titulo Baronatus olim, nunc etiam marchionatus insigni: unde nata vulgi traditio sit, eam ex familia de Boves ortam. Sane si ibi nata est Sancta, vix dubitamus, qui ipsius loci domini fuerint ejus parentes, quos apparet ex sequentibus admodum nobiles fuisse: an autem familia de Boves, ab Adriano de la Morliere post opes De antiquitatibus Ambianensibus egregie illustrata, tam sit antiqua ut hanc Sanctam sibi arrogare possit, aliis investigandum relinquimus.

(14) Palatium regis quidam ibi fuisse putant, ubi

A poris sanctam Noviomi regebat ecclesiam; cujus exemplo et prædicatione quam multi ab errore conversi, abjectis idolorum cultibus, sub tanto pastore fidem se suscepisse catholicam non parum gratulabantur. Hanc igitur benignissimæ indolis oviculam benignissimus ipse pastor ovili suo desideratissime aggregavit, cum eam spirituali divinæ desponsationis annulo ab activa vita in contemplativam evocavit. Sic itaque virgo egregia in conspectu regia et principum, blandas parentum suorum libere abdicans persuasiones, Eligium, quem Spiritus sancti gratia spiritualem in Patrem susceperat, omni submota dilatione, secuta est. Ex tam improvisa sancti Spiritus inspiratione astantes stupor multus invaserat: pater ejus suam quam familiariter rem considerabat. Rex etiam Lotharius, nuptiarum subita mutatione, magnificam divinæ gratiæ virtutem non minimum admirabatur: ut tamen ejusdem virginis felici apud Dominum commendaretur oratione, benevolam ejus devotionem regali munificentiæ primus ipse properavit confortare. Assentientibus siquidem eis qui aderant, dedit ei cum oratorio S. Georgii suum quod Noviomi habebat (14) palatium; duas quoque villas, (15) cum duodecim feminis ex fisco regali, sub sanctæ virginis regimine ad divini cultus subscribi jussit supplementum.

5. Convenientes itaque in suburbium urbis Noviomicæ, (16) in oratorium scilicet quod a rege susceperant, die noctuque Deo deservire infatigabiliter elaborabant. Ipsa quidem virgo, a sancto edocta Eligio, cohabitantes secum non solummodo prædicatione, verum etiam multimodo virtutum informabat exemplo. Sæcularium etenim conventicula diffugiens, biduana seu triduana continuabat jejunia; esurientibus cibum, sitientibus potum, nudis vestimenta, cum omnibus his ipsam egere videres, incessanter ministrabat: pernox quoque in vigillis et orationibus, pro universali omnium salute assidue Dominum deprecabatur. His et his similibus jugiter insistebat: et licet adhuc in mundo corpore teneretur, placabile tamen Domino sese holocaustum quotidie mactabat. Tantam dilectæ suæ Dominus perseverantiam perspicens, ejus in palam, dum adhuc fragili maneret in corpore, non indignatus est clarificare devotionem: operabatur siquidem Deus crebra per ejus intercessionem miracula: cæcis visum, claudis gressum, paralyticis sanitatem restituebat: quodque gratiosius Deo esse credimus, ejus

nunc est domus Beguinarum: quod absque fundamento ullo proferrî censet Montignii.

(15) Idem concedit posse credi, quod hæc villa fuerint in Vauchelles, quinque circiter leucis ab hac villa: eo quod istic Beguinæ adhuc habeant aliquas possessiones: ut videatur agnoscere, eas venisse in partem bonorum, monasterio S. Godebertæ olim attributorum, et forte sub novo instituto sanctimonialibus extinctis successisse.

(16) Ad portam olim Castelli dictam, quæ tunc fuit prope eam locum ubi nunc sunt putei in foro frumentario.

exhortatione infideles frequentius suscipiebat ad A
fitem. Ut igitur ad certum exemplum quibusque fiat
fidelibus, æmulatorum postposita detractio, de multis
vel pauca proferemus.

CAPUT II.

Miracula S. Godebertæ viventis.

6. Dicamus ergo quod prius memoriæ occurrit,
quatenus fidelium; quos audire contigerit, corda
corroborentur; frontes infidelium durissimis, mira-
colorum ejus lapidibus conterantur. Contigit ejus
in tempore, sic exigentibus plebis Noviomicæ pec-
catis, pestiferum in eadem civitate gladium desse-
vire mortalitatis: ira enim implacabilis a Deo
egressa, indigenas illos circumquaque devastabat,
parentes cum filiis, sponso cum sponsis, dominos
cum domesticis incessanter enecabat; et tam in po-
tentes quam in plebeios immoderate grassabatur.
Fugiebant circumquaque qui evadere poterant:
jamque, maxima ex parte subtractis habitatoribus,
vacuæ in civitate domus quamplures remanserant.
Tantæ huic miserie infelicior, proh dolor! successit
miseria, cum omnibus metu mortalitatis exterritis,
inhumata mortuorum corpora projicerentur: qui
enim mortuum sepeliebat, mortuus subito et ipse
sepeliendus mox efferebatur: de imminente sibi mor-
tis periculo, nemo prorsus desperabat, cuicumque
mortuum quempiam sepelire seu contingere con-
tingebat.

7. In mortalitatis tanto periculo, virgo insignis
Godeberta, universalem attendens dolorem civium, C
universali Ecclesiæ triduanum jejunium indixit; de-
cens eos orationibus lacrymabiliter insistere, jejuniis
et elemosynis indignationem divinam placare:
« Quia, inquit, sicut aqua exstinguit ignem, ita ele-
mosyna exstinguit peccatum. » Et docebat eos virgo
egregia salutarem Nivitarum pœnitentiam, quo-
modo in cinere et cilicio positi, per jejuniorum et
orationum mysteria, divinæ maledictionis jamjam
super se imminentem repressere sententiam. David
quoque regis, qui secundum cor Dei ipso teste
inventus est, admirabile illis recitabat exemplum,
quam facile, per pœnitentiam perpetrati adulterii,
susceptus sit ad remedium. Adjiciebat etiam Petri
negationem, latronis in cruce confessionem, lugu-
brem peccatricis Mariæ lamentationem, quam facile D
lacrymis pœnitentialibus factionum suarum prome-
ruerint remissionem. His et aliis gloriosæ virginis
respirantes exhortationibus, permaxima devotione
triduum illud susceperit jejunii: et statim, meritis
ejus et intercessionibus, pestiferum illum mortali-
tatis gladium pia Dei gratia cessare fecit.

8. Paucis postmodum diebus eadem virgo (utpote
que nimis austere teneram suam maceraverat car-
nem) molestissimam corporis sui decidit in infirmi-
tatem: sicut multoties (17) contingit eos, qui quoquo-
modo assuetis desuescunt dapibus, diu tabescere seu

subito corrumpi. Jacebat ergo virgo fessa in lectulo,
verum toto ad Dominum mentis desiderio respi-
rabat: gravida quidem corpore, spiritu tamen alacris
in Dei semper laudibus perseverabat. Contigit hac
ejus in infirmitate circa S. Mariæ principalem eccle-
siam inopinatum ex improvviso erumpere incendium,
et ejus subitanea excursionem totius ecclesiæ omne
penitus exuri ornamentum, Flamma circumvolans
omnia diripiebat; cujus ante faciem, quia resi-
stere non poterat, fugiendo sibi unusquisque con-
solebat. Omnia penitus huic subjacebant periculo,
dum jam alia consumpta essent, alia nihilominus
absumenda irruenti remaneret incendio. Civitatis
indigenis, ut prædiximus, circumquaque diffugien-
tibus, sanctæ Virginis Mariæ mater ecclesia [deso-
lata] remanserat: quam devotissimis Deo lacrymis
(quia jam flamma eorum superior erat viribus) tri-
stis admodum populus Deo soli commendabat. Tanto
plorantium gemitu [mota] virgo Godeberta gra-
vissima licet infirmitate promeretur, jussit tamen se
in cathedra deportari; ac contra incendi violentiam,
quocumque se flamma impingeret, confidenter
deponi. Deposita vero in ipso prope flammiferæ vo-
raginis incendio, cum multi jam de ipsius visa despe-
rarent, sanctæ Crucis signum, quod omnibus in
periculis saluberrimum noverat, confidentissime
opposuit: et statim ignis illa vastatio extincta
est.

9. Accidit alio in tempore cæcam quamdam Trau-
sircam nomine, ad sanctam devenisse virginem,
quatenus pia ejus intercessione oculorum, quod ab
infantia perdidit, temporale recipiat lumen. Cumque
spe certa, sua pro illuminatione, lacrymosis insi-
steret precibus; virgo egregia, præmissis Deo inter-
cessionibus, super oculos ejus manum imposuit;
factoque leviter sanctæ Crucis signo, ad ejus oratio-
nem miserationis divinæ optata propitiatio, corpo-
rale illi lumen restituit: sicque factum est, ut dum
visum temporalem reciperet, spirituali quoque ani-
mæ vivificatione animata, omni postmodum vitæ
sue tempore apud illuminatricem suam Deo inibi
deserviret.

10. Hoc itaque modo Trausirica hæc illuminari
promeruit ex devotione: Vulgudis autem, de qua
modo dicendum est, pro inobedientia, interminabili
ab eadem Virgine multata est excæcatione. Hæc
siquidem Vulgudis in cœnobio S. Godebertæ Deo se
devererat: verum animi sui nimis impatiens, con-
tentiose se adversum alias et irreverenter habebat.
Ea de causa frequentius a sancta castigata virgine,
contra eandem ipsam tumultuose rixabatur, et in
conspectu ejus turpia nimis et maledicta verba lo-
quebatur. Sancta vero virgo, nimia stultæ illius
commota stomachatione, cum eam incorrigibilem et
obedientiæ stimulo irreverenter recalcitrantem per-
sensisset, die quadam, in ipso ejus rixarum turpi-

(17) Ita ex conjectura correximus: in ms. legitur, « Multoties quidem contigit eos qui quomodo assuetis. »

loquio, in faciem ejus admodum irata expuit : et statim infelix illa, oculorum lumine amisso, omnibus vitæ suæ diebus cæca permansit.

11. His et aliis miraculorum relationibus virgo hæc ubique divulgabatur, et ejus celeberrima opinio longe lateque diffundebatur ; unde ad eam ex longinquis terrarum partibus multitudo multa languentium confluebat, quibus virginis sancta intercessione multimodæ sanitatis beneficium benignissima Dei miseratio ministrabat. Potestis siquidem ex his conjicere, quæ ad nostram pervenere cognitionem, virginem hanc et alia quam multa perpetrasse miracula, quæ humanam jam excessere mentionem. Quamquam autem nos lateat, soli tamen Deo vera ejus cognita est devotio ; qui vitam ejus mortalem immortalis æternæ perpetuitatis remuneravit præmio. Perspicimus nempe Dominus dilectæ suæ spiritum immutabiliter in sanctæ fixum proposito religionis, ne qua ulterius malitia inmutaret cor ejus, neve aliqua fictio animam illius deciperet, de terrestribus eam ad cœlestia, de labore ad requiem, de temporalibus miseriis ad felicitatem perpetuam evocavit ; ac corruptibili eam humanæ fragilitatis corpore clementer denudans, animam ejus incorruptibili angelicæ societatis indumento clementius adornavit.

12. Sic itaque sanctissima virgo Godeberta, terrenæ inhabitationis feliciter expleto tempore, cum sanctarum choreis virginem in cœlestis paradisi collocata est amenitate : ibi Domino cum cæteris sanctis canticum novum exultanter decantat : ibi futurum judicii diem voto fiduciali expectat. Licet enim ipsi archangeli diem illam tremere ac contremiscere habeant ; ad humanæ tamen, non suæ, perditionis compatientes tremunt sententiam. Hunc ergo, ut prædiximus, terminum virgo hæc jam Deo sociata expectat ; et pro nostris criminibus incessabiliter Deum in cœlis exorat. Sepulta est itaque egregia Dei famula tertio Idus Aprilis, in oratorio B. Georgii, in ecclesia quæ modo dicitur Sanctorum (18) Apostolorum, ubi et corpus S. Mommoleni ejusdem Civitatis episcopi honorifice sepelierunt. Multa ibidem, sancta intercessione ejus, infirmis et egentibus præstantur beneficia, ad laudem et gloriam nominis ejus, cujus honor et imperium sine fine perseverat in sæcula.

CAPUT III.

Miracula ad sepulcrum S. Godebertæ facta.

13. Verum ne aliquis de cœlica virginis hujus dissidat remuneratione, miracula etiam illa quæ a Deo ad sepulturam ejus perpetrata sunt, non renuimus scripto commendare. Coactigit siquidem post

(18) An ergo, si Vitæ auctor Radbodus, fatebimur post ablatum ab illa ecclesia S. Godebertæ corpus, ipsam primum crepisse ab ea nominari? Non erit quidem absouum, ut successu temporis collapsa ecclesia postea fuerit sub S. Godebertæ nomine restaurata et consecrata, quamvis pridem ibi desiisset asservari corpus : fatemur tamen contrarium videri congruentius : ideoque de prima S. Godebertæ translatione dubitavimus, an non esset longe serius

A ejus transitum, Agildrudem, ab infantia cæcam, celeberrimam sanctæ virginis famam audisse, et quod de aliis audierat de semetipsa certissime sperantem, non sine multa difficultate, Noviomum devenisse. Cumque oratorium, in quo virgo jacebat, ingressa fuisset ; ab illis qui aderant, se deduci exegit ad tumulum, ubi beatæ virginis corpus audierat esse sepultum. Quo cum pervenisset, diu illacrymata in pavimento, gravibus exorabat suspiriis, visum, quem diu amiserat, sanctæ sibi virginis precibus a Domino reimpetrari. Nec mora, quia fideliter oravit, et in oratione de Dei gratia et S. Godebertæ potenti virtute non desperavit ; ea interveniente, corporali visu meruit illuminari. Nec vero corporalibus solum, verum et spiritualibus eam oculis non diffidimus illuminatam ; cum eam omni postmodum vitæ suæ tempore, in eodem loco, regularem cum aliis in Dei servitio audierimus percurrisse disciplinam. Sicque Deo annuente factum est, ut dum lumen carnale deprecaretur, spiritualibus quoque animæ oculis, virginis hujus intercessione, illuminaretur.

14. De Audemia quoque non nobis videtur prætereundum, quomodo de vico Raugia (19) illuc delata, ad ejus curata fuerit sepulcrum. Hæc nempe ab infantia tanquam paralytica toto dissoluta corpore, ut sanctæ virginis tam celebrem audivit opinionem, ab amicis suis, quibus pro ditina infirmitate jam tædio erat, suam vix illuc impetravit deportationem. Portata tandem ad præfatam basilicam, jussit se quam propius possent ante sanctæ virginis exhiberi præsentiam. Quo impetrato, reptans utcuoque poterat in pavimento, toto cordis et oris virginem sanctam interpellabat desiderio, quatenus per ejus sacratissimam intercessionem moribundæ paralysis a Domino mereretur curationem. Cum subito basibus suis validudinem redditam persensit : validaque effecta, suis ipsius pedibus, quæ vehiculo tenerat alieno, admodum gratulabatur reverti.

15. Gislegardis etiam illuminatio modo memorie occurrit : quæcum ab infantia oculorum cæcitate multata esset, virginis hujus interventu visum recepit. Stillante nempe ab oculis aibugine, quæ ab ipsis crepundis tenebrosam oculis ejus prætenderat caliginem, sub universali astantium aspectu, exhibito vultu gratuitam ante sepulcrum virginis suscepit illuminationem.

16. Sed nec Imperiæ cujusdam, quæ sic nominabatur, curationem tacebimus ; quæ fere ab ipsa resuscitata est morte S. Godebertæ intercessionibus. Hæc quidem jam præmorta, omnia penè corporis amiserat officia : visus, auditus, linguæ quoque la-

facta, puta sæculo XIII cum tæderet canonicos suos ex corpore semper allegare quatuor, in diversa ecclesia ministraturos.

(19) Ita Ludov. de Montignii, cui in nomenclatione loci, in Noviomensi diocesi siti magis credendum putarem, quam Surio, Raugiam scribenti : sed quia ambigua est eographi nostri scriptio, et ipse in annotationibus nusquam indicat ubinam locus huius sit, veremur ne æquo et ignotus is fuerit.

cultas fere jam ex toto ei defecerat : et ut omnia in brevi concludantur, in lectulo tanquam abortivum quoddam jacebat. Cognitis ergo tantis hujus Deo devotæ miraculis, ad ejus orationis memoriam exhiberi se impetravit. Quo cum allata fuisset, secus sanctam illius sepulturam projecta, suum quoque modo poterat virgini sanctæ commendabat desiderium ; tantæ suæ passionis a Domino per eam aliquod suppliciter immoraturans remedium. Quid ageret ? Corde suspirabat, oculis lacrymabatur ; ore vero ; cum ad plenum verba formare nequireret, inter præcordiales gemitus ululare potius quam loqui videbatur. Verum, cessante cordis lingua, quantamcumque poterat præferabat devotionem, et motu potius interiori sanctam virginis super debilitate sua sollicitabat intercessionem. Tantam præmortuæ illius virgo perspicens instantiam, felici apud Dominum intercessione, invaliditudinis ejus impetravit resolutionem, et infelicissimæ miserrimæ illius corpori diu optatam restituit sanitatem. Mox etenim quæ paralytica diu jacuerat, lumen oculorum, auditum aurium, linguæ quoque recepit absolutionem : et sic gratias Deo et sanctæ reddens virgini, ad propriam incolniam reversa est mansioem.

17. Tædet vos forsitan, dilectissimi, tot et tanta sanctæ miracula virginis audire ; veram licet vobis sint fastidio, Dei tamen et sanctorum nos magna alia concedet non tacere. Ipse etenim Deus, per quem omne sanctum sanctificatur, se in sanctorum susceptione seu abiectione suscipi seu abjici evangelica voce testificatur, dicens : « Qui vos spernit, me spernit ; et qui vos recipit, me recipit. » Oportet ergo, fratres, ut et audita gratanter retineatis, et quæ adhuc adjicienda sunt hilari animo et intente suscipiatis.

18. Inter hæc et alia quædam quæ per eam Deus operatus est, annualem cyclum contigit revolvi, et diem anniversariam, qua ex mundo virgo sancta transierat, fideli populo representari. Diem illam qua et quanta exultatione susceperint, qua et quanta devotione celebraverint, neque meditationi nostræ ad plenum recogitare, neque imperitiæ nostræ ad vivum concessum est explanare. Quis enim tantum populi conventum, quis eorum qui convenerant devotionem et lacrymabile gaudium, quisve spontaneas explicare oblationes posset eorum ? Videres undique promiscui sexus [turbas] concurrentes tanquam apes ad alvearium, clericorum ordines, monachorum congregationes ; turbas quoque virginum, omnem prorsus utriusque sexus conventum in eadem confluere lætitiâ, unoque animo ac pari consensu virginis sanctæ felicem sollicitare memoriam. Facto itaque solemni missarum officio, post multiplices Deo et virgini redditas actiones gratiarum, universi ad propria reversi sunt. Custodes etiam ecclesiæ, omnibus fere luminaribus extinctis, cum

ostia ecclesiæ clausissent, hora competenti suam egressi sunt ad refectionem. Post refectionem verquam plurimis eorum, ut gratias Deo ex debito referrent, ad ecclesiam illam reversis ; ut januas ostiarii aperuerunt, lampades cum cereis, quas in conspectu omnium exstinxerant, omnes divinitus inflammatas reperiunt.

19. Super hoc Dei et sanctæ virginis miraculo multus erat plausus omnium : in eadem omnes confluebant lætitiâ uno et eodem animo, unanimi et pari consensu ad virginis sanctæ concurrerant oratorium : mentis eadem devotio, idem et universale pro ineffabili Dei beneficentiâ cunctis inerat gaudium ; inrantibus aliis, aliis regredientibus, una omnes consolatione ad laudem divinam sese invicem cohortabantur. Retractabant alii sanctæ virginis meritum : suspirabant alii divinæ recompensationis admirabile donum. Ille nimirum, qui januis clausis ad discipulos intravit, obseratis etiam nunc foribus ingressus, per lampadum inflammationem, virginem hanc unam earum absque dubio esse declaravit, quas suo ipsius testimonio accensis lampadibus evangelicus ille sponsus secum ad nuptias introduxit. Nec solum hoc virgini suæ largitus est, verum eosdem cereos ac lampades, absque aliqua ceræ diminutione vel olei, septem illis subsequentibus diebus, sub totius populi testimonio ardere mirabiliter concessit (20).

20. Eodem in loco multa fieri miracula frequenter audiuntur, quæ sui assiduitate, sicut plerumque fieri solet, partim memoria excidisse, partim viluisse noscuntur ; quæ tamen occurrunt memoriæ nostræ, vestræ fraternitati nos non piget renovare. Hæc eadem beatæ virginis fama celeberrima, quæ alios quamplures excitaverat, ad aures paralytici cujusdam, Gregorii nomine, delata est. Hic quidem adeo paralysis morbo dissolutus languebat, ut nec quidem manum vel pedem movere posset ; imo corpore jam præmortuo, in solo vix ejus pectore vitalis spiritus anhelaret. Nisus tamen quoquo modo reperire per terram, vix tandem ad desideratam sanctissimæ virginis pervenit sepulturam. Multa ibi cum devotione multos fundens rivulos lacrymarum, per sanctæ Godebertæ virginis meritum, invaliditudinis suæ efflagitabat medicamentum. Cumque in genitu et lacrymis, usque ad vesperam flens et ejulans, indefesse perseverasset ; pio sacratissimæ virginis obtentu in momento corporis totius sanitatem plenam recepit, ac si nullam unquam læsionem pertulisset. Lacrymabantur omnes præ gaudio, quia quem fere suspicabantur exanimem, ambulare videbant sanum et incolumem. Sed nec illud prætereundum putamus quod de Harveo (21) per virginem hanc factum miramur.

21. Ipse quidem Harveus, multatus oculis, multa super hoc peragraverat loca sanctorum, ipsorum etiam ea de causa adierat orationes Petri et Pauli

(20) Surius, qui miraculorum hujus capituli narrationem valde constrinxerat ; deinceps paucas lineas solum habet, et sic totam narrationem absolvit.

(21) Idem Surius *Harveum* vocat : ecgraphum nostrum semel iterumque *Haureum*.

Apostolorum; aliquotque diebus ibi exspectatis, cum nit sibi proficere sentiret, infecto negotio tristis ad propria repedavit. In tenebris itaque et fere in umbra mortis residens, dies suos lugebat, quippe qui cum aliis quia videbant inhabitans, ad augmentum doloris sui lumen eorum retractabat. Peragratis ergo, ut prædiximus, multorum sanctorum oratoriis, ejusdem desiderii causa devote ad virginis hujus memoriam pervenit, ibi fidei fervore succensus extensis in cælum manibus, in abdito cordis illud Davidicum decantabat, « Dominus, inquit, salus et illuminatio mea (Psal. xxvi, 1). » Ex toto quoque corde ad sanctissimam conversus virginem, suam ei attentius commendabat devotionem. Exaudita est ergo et in hoc devotissima sanctæ hujus virginis interventio; et ad ejus supplicem deprecationem Harvens, quia fideliter in oratione præstitit, non est fraudatus a desiderio suo. Sunt et alia multa, charissimi, virginis hujus miracula, quæ, sicut diximus, ad nostram non pervenere notitiam; verum super manifestis et incognitis sanctissimam nos Dei oportet collaudare magnificentiam, qui, per imitabile fragilioris sexus exemplum, tam fragiles ad æternæ vitæ incessanter invitat præmium sempiternum.

EPILOGUS.

22. Nos itaque, fratres, qui licet corporalibus utamur oculis, cæci tamen sumus in anima; qui terrestribus nimis intenti, prave postponimus celestia: qui temporalibus inhiantes, nihil pendimus spiritualia; jam vel aëro hujus patronæ nostræ,

A beatissimæ videlicet virginis Godebertæ, virginis-tem sedulo imploremus: utque apud divinam, cui infatigabiliter deservivit, majestatem, pro nobis suppliciter intercedere dignetur, retractemus devotam in Dei famulatu virginis hujus instantiam; admiremur ejus precibus acclinem, ut ita dicam Salvatoris nostri clementiam. Audivimus modo quia cæcus hic Harvens, cum super cæcitate sua nihil a sanctis impetrasset apostolis, per hanc tantam virginem visum recepit: credamus et nos per eandem, cordium nostrorum cæcitatem, si bene querimus, a Deo vere illuminari. Audivimus paralyticum Gregorium, paralysis suæ, hac mediante, suscepisse remedium: credamus et nos, si ex corde penituerimus, per eam sanandos, qui omnibus, proh dolor! animæ destituti officiis, viam incedere pigritam virtutum. Legimus lampades, quas in ejus exstinxerat oratorio, subito igne inflammatas: credamus et pro certo habemus, spirituales animarum nostrarum tenebras, hac interveniente divinitus posse inflammari. Jam vero, dilectissimi, corda cum manibus ad Dominum erigamus in vera confessione, et in indissimulata penitentia precibusque multimodis faciem ejus præveniamus: quo virginis hujus meritum, quam nobis proposuit in exemplum, quæque pro ejus vera dilectione carnalium abdicavit fœdera septiarum, gravi nos exutos corpore, unigenito filio suo Christo Domino nostro concorporari concedat, in cœlesti collegio sanctorum angelorum, per eundem Christum Dominum nostrum. Amen.

RADBODI SERMO

DE ANNUNTIATIONE BEATÆ Mariæ VIRGINIS (22).

Actes de la Province eccles. de Reims, II, 100.

LECTIO PRIMA.

Audivimus, fratres dilectissimi, pastorem illum ovium de vili et servili ovium custodia in regni solio divinitus sublimatum, David, inquam, prophetam, imo psalmistam magnificentum, ad Dei magnificam laudem intente omnia invitante cum in extremo psalmorum dicit: « Omnis spiritus laudet Dominum. » Dixerat quidem in eodem psalmo superius: « Laudate Dominum in sanctis ejus. » Hortatur ergo psalmista David laudari Dominum in sanctis suis, corpus videlicet in membris, Dominum in servis, in creatura Creatorem, in militibus regem, in discipulis magistrum, in his quæ videntur, invisibilem Creatorem omnium nostrum. Ad hujus etiam laudationes omnem quoque spiritum invitat, rationa-

bilia scilicet (brutaque animalia; et bruta enim Deum collaudant, cum suo ipsorum jure naturæ secundum divinam dispositionem Domino creatori obtemperant. Laudatur siquidem Dominus in sanctis suis, cum per eos operans, corda illuminat perfidorum, virtutem largitur miraculorum, eorum beneficiis infirmi sustentantur, et prævaricatione prima a paradiso expulsi postmodum cœlestis regni hæredes revocantur.

LECTIO SECUNDA.

Cum ergo, sicut dictum est, in sanctis suis Dominum suadeat laudari, in ea et per eam eum præcipue docet honorari per quam ipsorum omnium sanctorum redemptionis summa processit, sancti-

(22) Ce sermon se lisait autrefois, en forme de leçons, aux matines de l'Annonciation, dans plusieurs églises du diocèse de Noyon.